

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

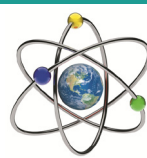
№10(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 268 sahifa,
9-oktyabr, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №136361

MUNDARIJA

Informatika ta'limida gamifikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	10
Xalikov Akbar Tilovberdiyevich	
Terminologik kompetensiya bo'lajak shifokor kasbiy kompetentligining komponenti sifatida	14
Namazova Munavvar Oltibekovna	
Alisher Navoiy merosi asosida ota-onalarning pedagogik kompetentligini rivojlantirish	17
Rashidov Javohir Akram o'g'li	
Negotiating Communicative Power and Social Hierarchy in English and Uzbek Literary Discourse: A Comparative Pragmalinguistic Study	22
Nodirabegim Xonturaeva	
STEM yondashuvi asosida o'quvchilarda robototexnika ko'nikmalarini shakllantirishning ilmiy-pedagogik jihatlar	31
Nasimova Hikoyat Nosirovna	
O'quvchilarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	37
Po'latova Barno Raximjon qizi	
Ingliz va o'zbek o'rta asrlar adabiyotining shakllanishi va taraqqiyot omillari: qiyosiy-tipologik tahlil	41
Atanazarova Shoxida Baxramovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida milliy qadriyatlarni sel texnologiyasi asosida shakllantirishning metodik imkoniyatlari	47
Normurotova Aziza Karim qizi	
Tarjimonlik kompetensiyalarini rivojlantirish	52
Karayeva Karima Nabiyevna	
Ixtisoslik modullari asosida bo'lajak logopedlarning diagnostik-korreksion kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	57
Sarimsoqova Maftuna Obidjon qizi	
O'smir yoshdagi o'quvchilarda internet tobeligining psixologik omillari va uni bartaraf etish yo'llari	61
Toshpo'latova Nodira Xudjamurodovna	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning psixologik asoslari	65
Jumanova Nasiba Sherboyevna	
Kasbiy ta'limda "media va axborot savodxonligi" fanini o'qitishda o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	69
Shomirzayev Baxtiyor Nazarovich	
O'quvchilarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	74
Po'latova Barno Raximjon qizi	
Blended-learning modeli asosida iqtisodiyot fanining o'quv samaradorligini oshirish va o'quv natijalarining sifatini baholash	78
Abdimurodova Luiza Abdimurod qizi	
Tpack modeli asosidagi mashqlar tizimi orqali talabalarning lingvokognitiv kompetensiyasini rivojlantirish ...	85
Allamuratov G'ofur Ashurovich	
Periphrasis as a Mechanism of Secondary Nomination in English And Uzbek: a Comparative Linguo-Semantic Study	90
Fazilov Odil	
Fizika ta'limida STEAM yondashuvi asosida barqaror rivojlanish kompetensiyalarini shakllantirish	97
Omonova Sitara Zafar qizi	
Raqamli ta'lim muhitida generativ sun'iy intellekt vositalaridan samarali foydalanish orqali pedagoglarning raqamli kompetentligini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	102
Rizayeva Sanobar Davlataliyevna	

Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy rivojlanish sinergetik ekotizimini adaptiv transformatsiyalash mexanizmlari.....	108
Supiyeva Buxolida Abduvaliyevna	
Rahbar kadrlarning boshqaruv kompetensiyalarini baholashda psixologik-intellektual o'yin texnologiyalaridan foydalanish	113
To'raxo'jayeva Ra'no Rustam qizi	
Matn bilan ishlashning zamonaviy texnologiyalari (10-sinf ona tili darslari misolida)	118
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Развитие познавательной активности учащихся 6 классов госпитальной школы в процессе самостоятельной работы по ботанике с использованием ИКТ	124
Баходирова Камола Комиловна, Хошимова Гулзода Ойбековна, Рустамова Нозима Фазлиддиновна	
Развитие медиаменталитета студентов в условиях интеграции искусственного интеллекта и витатенных образовательных технологий: модель, методы и критерии оценки.....	130
Рустамова Нодира Рустамовна	
O'quvchilarning aqliy mehnat kompetensiyasini rivojlantirishda tafakkur operatsiyalarining o'rni	137
Eshmonov Moxirjon Baxtiyor o'g'li	
Yosh bokschilarni tezlik reaksiya dinamikasini rivojlantirish mexanizmlari	140
Malikzoda Abdulatif Abdubannon o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarning ijtimoiy moslashuvini shakllantirishda pedagog-tarbiyachining roli	148
Rahmonqulova Xolida Bosimovna	
10–12 yoshli futbolchilarda aerobik chidamlilikni rivojlantirishda maxsus suzish mashqlari kompleksining ilmiy-metodik asoslari	152
Akromov Shoxrux Jamshid o'g'li	
Fikr tarbiyasiga oid nazariy yondashuvlar, konsepsiyalar va metodologik mexanizmlar	159
Ismoilova Gulrux Ulug'bekovna	
Milliy identiklikning nazariy-konseptual asoslari va jamiyat taraqqiyotidagi ijtimoiy-falsafiy ahamiyati	163
Salimov Doniyor Musurmonovich	
Authentic Materials in Preschool English Teaching	169
Eshboeva Durdona Alisher qizi	
Elektron o'quv adabiyotlarni yaratish metodikasi.....	174
Adasheva Mavludaxon Umataliyevna	
Axborot-ta'lim resurslaridan foydalanishning zamonaviy metod va yondashuvlari: "resurs - metod - natija" modeli.....	180
Alijonova Shahnozaxon Kozimjon qizi, Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Ko'rishda nuqsoni bor shaxslar ijtimoiy integratsiyasining shaxsiylik omillari.....	184
Tohirova Mohigul Umir qizi	
Oliy ta'limda moslashuvchan ta'lim shakllari sharoitida kompetensiyaga asoslangan o'qitish metodikasini raqamli transformatsiya qilish modeli	190
Xojimurodova Muxlisa Fayzulla qizi	
Tayyorlov guruhidagi bolalarning atrof-muhitga mas'uliyatli munosabatini shakllantirishning innovatsion texnologiyalari	195
Sirojiddinova Nilufar Qodirali qizi	
Bo'laklab integrallash formulasini muammoli ta'lim usulida o'rgatish metodikasi	200
Zaxriddinova Shaxlo Zahiriddin qizi, Arabova Jasmina Oybek qizi	
Maktab matematika kursida trigonometriyani o'qitishda vizuallashtirish va raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodik asoslari.....	205
Turg'unpo'latova Shahnoza Sarvarjon qizi, Adashev Jobir Kadirovich	
Internetdan samarali foydalanishga doir lokus nazoratni shakllantirishning ijtimoiy-psixologik omillari	211
Abduraimova Farida Ilhomovna	
Neyropedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarning o'quv-bilish qobiliyatlarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	215
Abdixodirova Go'zal Erali qizi	

Dual ta'lim asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish mexanizmi: tarkibiy qismlar va baholash mezonlari.....	220
Akmalova Mohinur Zafar qizi	
Fanlararo integratsiya vositasida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarining kreativ-pedagogik kompetensiyasini rivojlantirish.....	224
Asqarova Fayoz Jasur qizi	
Ingliz tilini o'qitishda yozish ko'nikmalarini rivojlantirishning sun'iy intellekt imkoniyatlari asosidagi metodik yondashuvlari.....	228
Axmedova Sarvinov Hikmatovna	
O'smir yoshidagi qizlarning xulqi og'ishiga ta'sir etuvchi psixologik omillar.....	232
Erkinjonova Raximaxon Baxtiyor qizi	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	237
Jabborova Ro'za O'rinbayevna	
Ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy faoliyatida sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish.....	244
Mahamatnabiye Barno Abduqodir qizi	
O'zbekistonda sog'lom turmush tarzini ta'minlovchi ustuvor yo'nalishlar	250
Sadikova Asila Baxtiyor qizi	
Koxlear implantli bolalarni inklyuziv ta'lim muhitiga moslashtirishning pedagogik shart-sharoitlari va metodikasi	255
Najimova Muxabbat Teshaboyevna	
12–14 yoshli futbolchilarning jismoniy va psixologik holatini rivojlantirishda musobaqaoldi emotsional tayyorgarlikning ahamiyati.....	259
Nazarov Rustam Nurali o'g'li	
Darslarni tashkil etish mexanizmlarini takomillashtirish.....	263
Shamsiyeva Inobat Qosimjonovna	

AXBOROT-TA'LIM RESURLARIDAN FOYDALANISHNING ZAMONAVIY METOD VA YONDASHUVLARI: "RESURS - METOD - NATIJA" MODEL

Alijonova Shahnozaxon Kozimjon qizi

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti

2-kurs magistranti (Boshlang'ich ta'lim)

Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna

Annotatsiya: Mazkur maqolada axborot-ta'lim resurslaridan foydalanishning zamonaviy metod va yondashuvlari tahlil qilingan. Shuningdek, resurs turi, didaktik vazifa, o'qitish metodi va kutilayotgan natijani yagona tizimda bog'lovchi "Resurs - Metod - Natija" modeli taklif etiladi. Ushbu model ATRning besh guruhli tasnifini, foydalanish yetukligining to'rt darajasini hamda "tanlash - moslashtirish - qo'llash - baholash - takomillashtirish" siklini o'z ichiga oladi. Taklif etilgan yondashuv o'qituvchiga resursni ko'rgazma vositasi sifatida emas, aniq pedagogik maqsadga xizmat qiluvchi metodik tizim elementi sifatida qo'llash imkonini beradi.

Kalit so'zlar: axborot-ta'lim resurslari, elektron ta'lim, aralash ta'lim, teskari sinf, geymifikatsiya, shaxsiylashtirilgan ta'lim, raqamli kompetensiya.

Abstract: This article analyses modern methods and approaches to using information educational resources. It also proposes the "Resource-Method-Outcome" model, which links the type of resource, its didactic function, the teaching method and the expected learning outcome within a single system. The model includes a five-group classification of information educational resources, four maturity levels of their use, and the cycle "selection-adaptation-application-assessment-improvement". The proposed approach enables teachers to use a resource not merely as a visual aid but as an element of a methodological system that serves a clear pedagogical goal.

Key words: information educational resources, e-learning, blended learning, flipped classroom, gamification, personalised learning, digital competence.

Аннотация: В статье анализируются современные методы и подходы к использованию информационных образовательных ресурсов. Предлагается модель "Ресурс – Метод – Результат", объединяющая в единую систему тип ресурса, его дидактическую функцию, метод обучения и ожидаемый результат. Модель включает классификацию информационных образовательных ресурсов на пять групп, четыре уровня зрелости их использования, а также цикл "выбор - адаптация - применение - оценка - совершенствование". Предложенный подход позволяет педагогу использовать ресурс не просто как средство наглядности, а как элемент методической системы, служащий достижению конкретной педагогической цели.

Ключевые слова: информационные образовательные ресурсы, электронное обучение, смешанное обучение, перевёрнутый класс, геймификация, персонализированное обучение, цифровая компетентность.

KIRISH

Ta'lim jarayonining raqamlashtirilishi axborot-ta'lim resurslarini o'quv jarayonining ajralmas elementiga aylantirmoqda. Strategik darajada ta'limni raqamlashtirish vazifasi "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasida o'quv materiallarini elektron shaklga o'tkazish hamda maktab va maktabgacha ta'lim tizimiga yangi texnologiyalarni olib kirish yo'nalishlari orqali belgilab berilgan ^[5].

Biroq resurslarning mavjudligi ularning samarali qo'llanilishini o'z-o'zidan kafolatlamaydi. Mavzu bo'yicha mahalliy ilmiy ishlarda ATRning mohiyati, turlari va didaktik imkoniyatlari ^[4, 572-575-b.], umumta'lim maktabi amaliyotidagi pedagogik-metodik o'rni ^[1, 296-299-b.], informatika ta'limida talabalar axborot madaniyatini shakllantirishdagi roli ^[2, 163-169-b.], tabiiy fanlar, xususan, geografiya ta'limida resurs yaratish va qo'llashning huquqiy-nazariy asoslari ^[3, 1385-1388-b.], o'quvchilarni elektron platformalardan foydalanishga tayyorlash yo'llari ^[7] kabi jihatlar ko'rib

chiqildi. Shu bilan birga, ko'rib chiqilgan manbalarga ko'ra, resurs turi, qo'llaniladigan metod va kutilayotgan ta'limiy natija o'rtasidagi bog'liqlikni yagona tizimda ifodalovchi model yetarlicha shakllantirilmaganligini ayta olamiz. Buning natijasida amaliyotda ATR ko'pincha ko'rgazmali vosita darajasida qoladi va o'quvchining faol o'quv faoliyatini tashkil etish imkoniyatlaridan to'liq foydalanilmaydi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi ATRdan foydalanishning zamonaviy metod va yondashuvlarini tizimlashtirish hamda ularni amaliyotga joriy etish uchun metodik model ishlab chiqish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mahalliy tadqiqotchilar ATR masalasini turli jihatlardan o'rganishgan. Sotvoldiyeva G. resurslarning mohiyati, tasnifi va didaktik imkoniyatlarini nazariy jihatdan tavsiflagan ^[4]. Biz ushbu ishdagi tasnifni qabul qilib, uni didaktik vazifa asosida yanada tizimlashtirdik.

Amriyeva G. informatika o'qitishda elektron resurslar vositasida axborot madaniyatini rivojlantirish masalasini ko'rib chiqqan ^[2]; Mirzayeva L.E. esa tabiiy fanlarda resurslarni yaratish va ishlatishning me'yoriy-nazariy poydevorini o'rgangan ^[3].

Muxtarova L.U. o'quvchilarning elektron platformalardan foydalanish tayyorgarligini ta'minlash metodikasiga e'tibor qaratgan ^[7].

Xolmurodov Sh.O. va Norqobilov H.N. umumta'lim maktabida ATRning pedagogik va amaliy ahamiyatini ochib bergan ^[1]. Ushbu ishlarni ijobiy baholab, ularning har biri ATRning alohida qirralarini yoritganligini ta'kidlaymiz. Biroq resurs turi, qo'llaniladigan metod va kutilayotgan natija o'rtasidagi bog'liqlikni yagona tizimda ifodalovchi model hali yetarlicha shakllanmaganligi tadqiqotimiz uchun asosiy muammo sifatida qabul qilindi.

Xorijiy olimlarning ishlari zamonaviy yondashuvlarning nazariy asoslarini shakllantirgan.

Jonathan Bergmann va Aaron Sams teskari sinf (flipped classroom) modelini ishlab chiqib, o'quvchining dars oldidan mustaqil o'rganishi va dars vaqtini faol faoliyatga ajratish g'oyasini ilgari surgan. Ularning yondashuvi taqdimot-axborot resurslarining didaktik vazifasini aniqlashda muhim ahamiyatga ega.

Michael B. Horn va Heather Staker aralash (blended) ta'lim modellari tasnifini taklif etib, onlayn va an'anaviy shakllarni uyg'unlashtirish imkoniyatlarini ochib bergan. Biz ularning yondashuvini hamkorlik-kommunikativ resurslar guruhiga bog'lab, o'z modelimizga moslashtirdik.

Karl Kapp geymifikatsiyaning ta'limdagi o'rnini chuqur o'rganib, o'yin elementlarining motivatsiyani oshirishdagi rolini asoslagan.

Shaxsiylashtirilgan ta'lim bo'yicha xorijiy tadqiqotlar o'quvchining individual ehtiyojlariga moslashuvchi diagnostik-adaptiv resurslarning ahamiyatini tasdiqlaydi. Ushbu xorijiy yondashuvlarni qo'llab-quvvatlab, ularni mahalliy kontekst va ATR tasnifi bilan birlashtirish zarurligini ta'kidlaymiz. Natijada, "Resurs - Metod - Natija" modeli mahalliy tajriba va xorijiy nazariyani sintez qilish asosida ishlab chiqildi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ATR bilan uyg'unlashadigan besh zamonaviy yondashuv asos qilib olindi. Quyida ularni ko'rib o'tamiz:

1. Teskari sinf yangi mavzuni o'quvchi dars oldidan elektron resurs yordamida mustaqil o'rganishini, dars vaqtini esa mashq, muhokama va muammoli topshiriqlarga ajratishni nazarda tutadi.
2. Aralash ta'lim an'anaviy sinf mashg'ulotlarini onlayn faoliyat bilan uyg'unlashtiradi.
3. Geymifikatsiya o'yin elementlarini o'quv jarayoniga kiritib, motivatsiyani oshiradi.
4. Muammoli va loyiha asosidagi ta'lim o'quvchini real muammo atrofida axborot izlash, tahlil qilish va mahsulot yaratishga yo'naltiradi.
5. Shaxsiylashtirilgan o'qitish esa topshiriq va tezlikni o'quvchining darajasiga moslashtirishga asoslanadi.

Ushbu yondashuvlarning biri taqdimot-axborot resurslariga, boshqasi interaktiv yoki diagnostik vositalarga tayanadi. Aynan shu farq tasnifni didaktik vazifa asosida qurishga asos bo'ldi. Shuningdek, tadqiqotda nazariy tahlil va sintez, kontent-tahlil, qiyosiy tahlil, tasniflash va pedagogik modelashtirish metodlaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Dars jarayonida foydalanilayotgan manbaning shakli o'qitish samaradorligini belgilamaydi. Balki uning asosi bajaradigan didaktik vazifasidir. Shu sababli ATR didaktik vazifasiga ko'ra besh guruhga ajratildi va har bir guruh mos zamonaviy metod hamda kutilayotgan natija bilan bog'landi (1-jadval).

1-jadval: “Resurs - Metod - Natija” (RMN) matritsasi

ATR guruhi	Misollar	Mos zamonaviy metod	Kutilayotgan natija
1. Taqdimot-axborot	Elektron darslik, multimediali ilova, video-dars, elektron dars ishlanmasi	Teskari sinf (flipped classroom), mikro-o'qitish	Yangi mavzuni dars oldidan o'zlashtirish; dars vaqtini amaliy mashqqa ajratish
2. Interaktiv-mashq	Onlayn testlar, simulyatorlar, virtual laboratoriya, interaktiv topshiriqlar	Geymifikatsiya, differensial yondashuv	Bilimni mustahkamlash, zudlik bilan qayta aloqa
3. Hamkorlik-kommunikativ	Ta'lim platformasi forumi, umumiy hujjatlar, videokonferensiya	Aralash (blended) ta'lim, hamkorlikda o'qitish	Jamoaviy ishlash va muloqot ko'nikmalari
4. Tadqiqot-loyiha	Raqamli kutubxonalar, ma'lumotlar bazalari, ochiq manbalar	Muammoli va loyiha asosidagi ta'lim	Axborotni qidirish va tanqidiy baholash ko'nikmasi
5. Diagnostik-adaptiv	Elektron portfolio, adaptiv test, sun'iy intellektga asoslangan yordamchi vositalar	Shaxsiylashtirilgan o'qitish, shakllantiruvchi baholash	Individual ta'lim traektoriyasi, o'zlashtirish muammolarini erta aniqlash

Matritsaning amaliy ma'nosi shundaki, o'qituvchi resursni “qaysi mavzuda ishlatish mumkin” degan savol bilan emas, “qaysi natijaga erishish kerak va buning uchun qaysi metod va resurs guruhi mos” degan savol bilan tanlaydi. Masalan, vazirlik portalidagi tayyor elektron dars ishlanmalari ^[6] birinchi guruhga mansub bo'lib, ular teskari sinf metodida uy vazifasidan oldingi bosqich sifatida samarali bo'ladi. Ya'ni, ularni interaktiv-mashq va diagnostik resurslar bilan to'ldirish esa darsni ko'rgazma darajasidan yuqoriga olib chiqadi.

Dars jarayonida bir xil resursdan foydalanish turli darajada bo'lishi mumkin. Mazkur tadqiqotda yetuklikning to'rt darajasi ajratildi (2-jadval).

2-jadval: ATRdan foydalanish yetukligi darajalari

No	Daraja	Xarakteristikasi	Kuzatiladigan indikator
I	Ko'rgazma	Resursni asosan o'qituvchi namoyish etadi, o'quvchi kuzatuvchi	Resurs bilan o'quvchi bajargan faol topshiriqlar ulushi past
II	Interaktiv	O'quvchi resurs bilan mustaqil ishlaydi: test, mashq, simulyatsiya	Topshiriqlarni bajarish ulushi va qayta aloqa tezligi oshadi
III	Hamkorlikdagi	Resurslar orqali jamoaviy faoliyat va o'zaro baholash tashkil etiladi	Guruhli mahsulotlar soni, o'zaro izohlar mavjudligi
IV	Shaxsiylashtirilgan	Resurs o'quvchining darajasiga moslashadi, individual traektoriya yuritiladi	Har bir o'quvchi uchun alohida o'zlashtirish dinamikasi kuzatiladi

Manbani o'quv jarayoniga joriy etish ketma-ket “tanlash - moslashtirish - qo'llash - baholash - takomillashtirish” sikli sifatida tashkil etiladi.

1. **Tanlash** - resurs o'quv maqsadiga, mazmun to'g'riligiga, yosh xususiyatiga va texnik mavjudlikka (internet, qurilma) ko'ra saralanadi. Hamda me'yoriy-huquqiy talablar [3] va mualliflik huquqi inobatga olinadi.
2. **Moslashtirish** - resurs dars rejasiga RMN matritsasi bo'yicha mos metod bilan bog'lanadi, o'quvchilarning platformalardan foydalanishga tayyorligi aniqlanadi va zarur bo'lsa, qisqa yo'riqnoma beriladi.
3. **Qo'llash** - dars bosqichlari (dars oldidan, dars davomida, darsdan keyin) bo'yicha resurslar taqsimlanadi.
4. **Baholash** - quyidagi indikatorlar bo'yicha natija o'lchanadi.
5. **Takomillashtirish** – natijalarga ko'ra resurs yoki metod almashtiriladi, yetukligi past darajadagi (I) tarkibiy qismlar yuqori darajaga o'tkaziladi.

Taklif etilgan RMN modeli mavjud tadqiqotlarni inkor etmaydi, balki ularni bir tizimga birlashtiradi. Resurs turlari va didaktik imkoniyatlar bo'yicha nazariy ma'lumotlar ^[4] tasnifning asosini, fan kesimidagi ishlar ^[2; 3] resurslarni muayyan fan mazmuniga bog'lab ko'rish zarurligini, o'quvchi tayyorgarligi masalasi ^[7] esa siklning “moslashtirish” bosqichi uchun asos bo'ldi. Strategik hujjatdagi o'quv materiallarini raqamlashtirish vazifasi ^[5] va portalda tayyor resurslar bazasining shakllanishi ^[6] resurslar miqdorining ortib borayotganini ko'rsatadi. Modelning o'ziga xos tomoni shundaki, u resursni baholashdan oldin uning ta'limdagi vazifasini aniqlashni talab qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijasida ko'rib chiqilgan mahalliy manbalarda ATR bo'yicha resurs turlari, ahamiyati va fan kesimidagi tajriba yoritilgan bo'lsa-da, resurs, metod va natijani bog'lovchi yagona tizim yetarlicha shakllanmagan. ATRning besh guruhli tasnifi va RMN matritsasi resursni didaktik vazifa orqali zamonaviy metodlar bilan bog'lash imkonini beradi. Hamda foydalanish yetukligining to'rt darajasi va TMQBT sikli o'qituvchiga resursdan foydalanish sifatini bosqichma-bosqich oshirish yo'nalishini ko'rsatadi. Keyingi tadqiqotlarda modelni turli fan va ta'lim bosqichlarida tajriba-sinovdan o'tkazish rejalashtiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Xolmurodov Sh.O., Norqobilov H.N. Umumta'lim maktabida elektron axborot-ta'lim resurslari // "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali. - 2026. - 4(5). - B. 296-299. DOI: 10.5281/zenodo.20504764.
2. Amriyeva G. Elektron ta'lim resurslari yordamida informatika va axborot texnologiyalarini o'qitishni takomillashtirish // Лучшие интеллектуальные исследования. - 2024. - 14-qism, 1-jild. - B. 163-169. DOI: 10.5281/zenodo.10902607.
3. Mirzayeva L.E. Tabiiy fanlarni o'qitish tizimida elektron axborot ta'lim resurslaridan foydalanish va ularning huquqiy-nazariy asoslari // Ilm fan taraqqiyoti: muammo, yechim va istiqbollari. II an'anaviy xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya. - 2025. - 4(12). - B. 1385-1388. DOI: 10.5281/zenodo.14945551.
4. Sotvoldiyeva G. Elektron ta'lim resurslaridan foydalanish // Ilm Fan Taraqqiyotida Ilmiy Izlanishlar va muhim omillar. - 2026. - 14-to'plam, 1-son. - B. 572-575. - URL: <https://global-science-review.com/index.php/ift/article/view/146> (kiritilgan sana: 06.10.2026).
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni bilan tasdiqlangan "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi. - URL: <https://lex.uz/docs/-5030957>.
6. Xalq ta'limi vazirligining axborot-ta'lim portalini (www.eduportal.uz)ga joylashtirilgan elektron axborot ta'lim resurslaridan samarali foydalanish bo'yicha metodik tavsiya. - URL: <https://old.eduportal.uz/eduportal/indexbatafsil/>.
7. Muxtarova L.U. O'quvchilarning elektron ta'lim resurslari va platformalaridan foydalanish tayyorgarligini ta'minlash metodikasi // Yangi O'zbekistonda tabiiy va ijtimoiy-gumanitar fanlar respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi. - 2024. - 2(4). - B. 24-29. DOI: 10.5281/zenodo.10931883.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.